શ્રી શત્રુંજય – મુક્તિ સમ્યગ્ જ્ઞાન અભ્યાસક્રમ

C/o. શાહ ગોવિંદજી વીરમ, ફેક્ટરી કમ્પાઉન્ડ, મોંઢા રોડ, ઔરંગાબાદ – ૪૩૧ ૦૦૧

સમ્યગ્જ્ઞાન વિશારદ

◆◆◆ અભ્યાસક્રમ જવાબ પત્ર ◆◆◆ સપ્ટેંબર-૨૦૧૯

એનરોલમેન્ટ નંબર ______ ૪

ગામ ______

વિદ્યાર્થીનું નામ ______

પ્રશ્ન-૧ ખાલી જગ્યા		પ્રશ્ન-૨ એક જ શબ્દમાં	
(૧)	વ્યવહાર નો	(૧)	અભ્યંતર
(૨)	જિન શાસન	(૨)	તત્વાર્થ
(૩)	આલોચના	(૩)	અપ્રમત્ત
(૪)	મંત્ર જપ	(૪)	અજીત-શાંતિ
(૫)	નિષ્પન્ન યોગી	(૫)	ચરણ
(૬)	અપરાધ	(૬)	યાકિની મહત્તરા
(૭)	હોણ મુક્તિ	(૭)	અપૂર્વ
(૮)	સમુદ્ઘાત	(૮)	પુ-ઉપ-વાસિત
(૯)	આવતીર્થ	(૯)	પ્રકૃતિ
(૧૦)	ૐકાર	(૧૦)	ચાર
(૧૧)	લક્ષણો	(૧૧)	શ્રી શાંતિસૂરિ
(૧૨)	શાંતરસ	(૧૨)	સાતમે / અપ્રમત્ત
(૧૩)	વિષયસુખ	(૧૩)	કષાયો
(૧૪)	પુદ્ગલો	(૧૪)	નિશલ્યપણું
(૧૫)	જીતવ્યવહાર	(૧૫)	ષડ્દર્શન સમુચ્ચય
(૧૬)	આત્મ-વિજ્ઞાન	(૧૬)	જ્યાં સુધી
(૧૭)	નિશ્ચય	(૧૭)	આજ્ઞા
(૧૮)	યોગી	(૧૮)	કરીને
(૧૯)	નિશલ્ય	(૧૯)	જઈને
(૨૦)	ગર્ભજ મનુષ્ય	(૨૦)	સૂર્ય

પ્રશ્ન-૨ (ચાલુ)	
(૧૦)	સંજ્ઞી
(૧૧)	નિર્જરા
(૧૨)	વિકટ
(૧૩)	આ
(૧૪)	સરલ
(૧૫)	નિવાડ
(૧૬)	આવીને
(૧૭)	દુઃખડરકરતાં
(૧૮)	સુણો
(૧૯)	શત્રુ
(૨૦)	સ્ત્રી વેદ

પ્રશ્ન-૩ શબ્દનો અર્થ	
(૧)	ચિત્તસ્વાસ્થ્ય
(૨)	આધારવાન
(૩)	વેરિય
(૪)	જાણીને

પ્રશ્ન-૪ જોડકાં જોડો			
(૧)	૪	(૬)	૯
(૨)	૭	(૭)	૨
(૩)	૮	(૮)	૧૦
(૪)	૬	(૯)	૩
(૫)	૧	(૧૦)	૫

પ્રશ્ન-૫ સંખ્યામાં જવાબ	
(૧)	૯
(૨)	૮
(૩)	૧૨૦૦
(૪)	૩
(૫)	૮
(૬)	૧૫૮
(૭)	૫૦
(૮)	૩૨૫
(૯)	૨૦
(૧૦)	૫

	પ્રશ્ન-૬ ✓ કે X		પ્રશ્ન-૭ આ વાક્ય ક્યા પાને છે તે નંબર
(૧)	X	(૧)	૬
(૨)	✓	(૨)	૧૮
(૩)	✓	(૩)	૨૧
(૪)	X	(૪)	૯
(૫)	✓	(૫)	૧૨
(૬)	X	(૬)	૧૬
(૭)	X	(૭)	૧૯
(૮)	✓	(૮)	૬
(૯)	✓	(૯)	૨૨
(૧૦)	X	(૧૦)	૮

પ્રશ્ન ૧-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૨-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૩-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૪-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૫-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૬-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૭-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૮-મેળવેલ ગુણ	=	કુલ ગુણ

રીમાર્ક ______ તપાસનારની સહી ______

પ્રશ્નનં. – ૮ – તમારી ભાષા માં સમજાવો —

૧. સમુદ્‌ઘાત — દેહમાં રહેલા આત્મપ્રદેશો જોરથી અચાનક શરીરની બહાર નીકળી વધારે પડતા જુના કર્મ પુદ્‌ગલોની ઉદીરણા કરી.. કર્મોને ભોગવી નાશ કરવાની એક પ્રકારની વિશિષ્ટ પ્રક્રિયા તે જીવ સમુદ્‌ઘાત કહેવાય છે. ઘડી કરેલા વસ્ત્રો ને સુકાતાં વધારે વાર લાગે એજ વસ્ત્રો ખુલ્લા કરી સુકવવામાં આવે તો અલ્પસમયમાં સુકાઈ જાય. તેમજ દેહ પ્રમાણે રહેલા આત્મ પ્રદેશો ની સાથે જોડાયેલા કર્મો ને ક્ષય કરવામાં ઘણો સમય લાગે. જ્યારે એજ આત્મ પ્રદેશો ને ૧૪ રાજલોક માં ફેલાવવા માં આવે ત્યારે એની સાથે જોડાયેલા કર્મો અલ્પસમય માં ક્ષય થઈ જાય. જ્યારે કર્મના મોટા જત્થાને ખપાવવાની આવશ્યતા જણાય ત્યારે વેદનીય મોહનીય આદિ કર્મ નો ક્ષય થાય. કર્મક્ષય કરવા ની ક્રિયામાં આ સમુદ્‌ઘાત ની ક્રિયા સહાયક બને છે. આવી સાત સમુદ્‌ઘાત ની ક્રિયા કેવળ સંજ્ઞી મનુષ્ય જ કરી શકે છે.

૨. આગમ વ્યવહારી — આગમાદિ પંચ પ્રકારના વ્યવહારના જાણ તે આગમ વ્યવહારી, મનઃપર્યવજ્ઞાની, અવધિજ્ઞાની, ચૌદપૂર્વી, નવપૂર્વી જ્ઞાનવાળા આગમ વ્યવહારી ગણાય. (આ) આઠ પૂર્વથી ઉતરતાં એક પૂર્વધારી યાવત્ અર્ધપૂર્વધારી, એકાદશાંગધારી છેવટ નિશીથાદિ શ્રુતના પારગામી તે શ્રુત વ્યવહારી કહેવાય (ઈ) દૂર રહેલા આચાર્ય તથા ગીતાર્થ પરસ્પર જો મળી શકે એમ ન હોય તે પરસ્પર પુછીને કે ગુપ્ત એક બીજાની સંમતી લઈ આલોચના આપે તે આજ્ઞા વ્યવહારી (ઈ) પોતાના ગુરુ દ્વારા અપાયેલી આલોચના ધારી રાખીને તે પ્રમાણે આલોચના આપે તે ધારણ વ્યવહારી (ઉ) આગમ માં કહેલી રીતિ થી કંઈક ઓછુ-વધારે પરંપરા પ્રમાણે આલોચના આપે એ જીત-વ્યવહાર કહેવા.

૩. "યોગદૃષ્ટિ સમુચ્ચય", "યોગબિન્દુ", "યોગશતક", અને "યોગવિંશિકા" આ ચાર ગ્રંથો એ તેમનો પ્રભાવ સમગ્ર વિશ્વમાં જૈનેતર સમાજ માં પણ વિસ્તાર્યો છે. યોગમાં વિશેષ રુચિ ધરાવનારા જીવો માટે 'યોગદૃષ્ટિ સમુચ્ચય' જેવા વિસ્તૃત ગ્રંથની રચના કરી છે. મધ્યમ રુચિવાળા જીવો માટે "યોગબિન્દુ" અને "યોગશતક" નામના ગ્રંથની રચના કરી છે. અત્યંત સંક્ષિપ્ત રુચિવાળા માટે આ બધાના સાર માત્ર વીશ ગાથા માં આપી "યોગવિંશિકા" ગ્રંથની રચના કરી છે. યોગના ક્ષેત્ર માં તેમની આ રચનાઓ મહર્ષિ પતંજલિના "યોગસૂત્ર" ની રચનાને યાદ અપાવે છે. જૈન પરંપરાના એ મહર્ષિ પતંજલિ જ છે.

૪. અપ્રમત્ત ગુણસ્થાનકે રહેલો સાધક સદ્‌ધ્યાન માં સતત લીન હોવાથી એને વ્યવહારિક ક્રિયા માટે અવકાશ જ રહેતો નથી. આવા સમયે આવશ્યકાદિ ના અભાવ માં પણ સદ્‌ધ્યાન થી શુદ્ધિ જ થાય છે. કારણ કે અનેક પ્રકાર ના ચિત્તના સંકલ્પ રુપ જે મલ તેનો અભાવ વર્તે છે. તેમજ સ્વભાવ રુપ નિર્મલતા પણ છે. ધ્યાનરુપી ભાવતીર્થથી પરમશુદ્ધિને પામે છે. ધ્યાનરુપી તીર્થ ના સેવન થી ક્રોધ રુપ ગરમી શાંત થાય છે, લોભરુપી તરસ દૂર થાય છે. અનાદિકાળથી સંચિત કર્મરુપી મલ પણ નાશ પામે છે. તેથી અપ્રમત્ત ગુણસ્થાનકે આવશ્યકાદિ ની આવશ્યકતા નથી.

૫. હે ભવ્યજનો! આ જ બુદ્ધિપ માં ભરત, ઐરાવત, અને મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જન્મેલા સર્વ તીર્થંકરો ના જન્મ સમયે સૌધર્મેન્દ્ર ઈન્દ્ર અવધિજ્ઞાન વડે જાણીને, સુઘોષા ઘંટા વગાડાવીને પછી બધા સુરેન્દ્રો તથા અસુરેન્દ્રો સાથે આવીને અરિહંત પ્રભુ ને હાથમાં ગ્રહણ કરી મેરુપર્વતના શિખર ઉપર લઈ જઈને જન્માભિષેક કર્યા પછી જેમ શાંતિની ઉદ્‌ઘોષણા કરે છે. તેમ હું પણ કરેલાનું અનુકરણ કરવું એમ માની ને (મહાજનો જે માર્ગે જાય તેજ માર્ગ) ભવ્યજનો સાથે આવીને સ્નાત્રપીઠે સ્નાત્ર કરીને શાંતિની ઉદ્‌ઘોષણા કરુ છું.